

Karvian kunta

Koulutoimi

Oppilashuollon suunnitelma 2016

Hyväksytty 30.05.2016

Kasvatus- ja opetuslautakunta §

1. Kuntakohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Tässä Karvian kunnan oppilashuollon suunnitelmassa käytetään opiskeluhuollosta sanaa oppilashuolto ja opiskelijasta sanaa oppilas, koska kyseessä on esi- ja perusopetusta koskeva suunnitelma.

Oppilashuolto kuuluu koulussa kaikille. Oppilashuoltoja ovat mm. koulukuljetukset, kouluruokailu, lukujärjestystekniset asiat, luokka- ja ryhmäkoko, opettajien ja oppilaiden välinen vuorovaikutus, oppilaiden keskinäiset suhteet, koulun tapahtumat ja tilaisuudet, kouluterveydenhuolto ja koulu-kuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilashuoltoja ovat siis kaikki ne asiat, joilla koulussa lisätään oppilaan mahdollisuutta oppimiseen sekä hänen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Oppilashuollon tarkoituksena on myös ennaltaehkäistä ja osittain poistaa oppimista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia vaikeuttavia tekijöitä kouluyhteisössä. Oppilashuoltoja suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Oppilashuolto jakautuu koko kouluyhteisöä koskevaan *yhteisölliseen oppilashuoltoon* ja yksittäisen oppilaan asioissa toteutettavaan *yksilölliseen oppilashuoltoon*. Yhteisöllistä oppilashuoltoja koordinoi koulussa koulun oppilashuoltoryhmä. Yksilökohtaista oppilashuoltoja ovat mm. oppilaiden kouluterveydenhuolto tarkastuksineen, koulukuraattorin ja koulupsykologin yksittäiselle oppilaalle antama psykososiaalinen tuki sekä muu yhdelle oppilaalle suunnattu koulunkäynnin ja hyvinvoinnin tuki, josta on oppilaan ja tämän huoltajan kanssa yhdessä sovittu yksilökohtaisessa moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä.

Oppilashuoltosuunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kuntien yhteinen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Pohjois-Satakunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistelussa keväällä 2016.

2. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuolto-palvelut

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuolto-henkilöstöltä saatava tieto. Jokainen koulu tekee arvionsa oppilashuollon kokonaistarpeesta lukuvuotta edeltävänä keväänä yhdessä oppilashuollon eri toimijoiden kanssa.

2.1 Oppilashuollon toimijat

Jokainen kouluyhteisön jäsen (erityisesti opetushenkilöstö) seuraa normaalin koulutyön ohessa jokaisen oppilaan fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja oikeusturvaa. Asioihin puututaan välittömästi tapauksen edellyttämällä tavalla ja tarvittaessa otetaan yhteyttä huoltajiin ja ryhdytään tarvittaviin oppilashuollollisiin toimenpiteisiin. Ongelmatilanteet pyritään ensisijaisesti selvittämään keskustellen ja sopien.

Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen kuntakohtainen *oppilashuollon ohjausryhmä*. Koulun opiskeluhuollon

¹

suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen *koulukohtainen oppilashuoltoryhmä*. *Koulukohtaista oppilashuoltoryhmää* johtaa kasvatusta- ja opetuslautakunnan nimeämä edustaja.

2.1.1 Rehtori

Rehtori vastaa oppilashuoltoon liittyvistä hallinnollisista päätöksistä ja niiden lainmukaisuudesta tarvittaessa yhdessä kasvatusta- ja opetuslautakunnan kanssa. Rehtori tekee yhteistyötä opettajien ja muiden oppilashuollon henkilöiden kanssa.

2.1.2 Opettajat

Opettajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä esikoulun-, luokan-, aineen-, resurssi- tai erityisopettajaa, siis ketä tahansa oppilaan kanssa työskentelevää opettajaa. Jokaisen opettajan velvollisuus on seurata oppilaiden edistymistä ja oppimista, sosiaalisia taitoja, arjenhallintaa, tunne-elämää, käyttäytymistä sekä muuta psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia.

Kun huoli oppilaasta herää, opettajan on otettava huoli puheeksi ja vietävä asiaa eteenpäin. Oppimisen tukemiseen (kolmiportainen tuki) liittyvissä asioissa opettaja keskustelelee muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa, konsultoi tarvittaessa erityisopettajaa ja laatii yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma ja tukitoimet sekä niiden riittävyys tarkistetaan vähintään kerran lukukaudessa yhdessä oppilaan ja huoltajien kanssa. Kun opettajan huoli oppilaasta on herännyt muuhun kuin oppimisen tukeen liittyen, hän kokoaa *yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän*, josta käytetään nimitystä yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä.

Opettajat voivat omissa työssään työskennellä työpareina ja jakaa kokemuksiaan oppilaan tukemisessa ja yhteistyössä kodin kanssa. Vertaistuen käyttö tukee opettajien omaa ammatillista työtä haasteellisissa tilanteissa.

Opettajan huoli oppilaasta voi herätä esimerkiksi seuraavista syistä

- o poissaolot (paljon, tietyiltä tunneilta, tietynä päivänä toistuvasti, runsas sairastelu)
- o toistuvat myöhästymiset
- o toistuva kotitehtävien laiminlyönti tai opiskelutarvikkeiden puuttuminen
- o käyttäytymisen, tunne-elämän tai sosiaalisten taitojen vaikeudet (häirintä oppitunneilla, kiusaaminen, yksinäisyys...)
- o väsymys, haluttomuus käydä koulua, ruokahaluttomuus, syömättömyys, motivaatio-ongelmat
- o oppimisvaikeudet yhdessä tai useammassa oppiaineessa
- o puutteita hoivan, huolenpidon ja turvallisen kasvuympäristön suhteen

Opettajan toimintamalli oppilaan kolmiportaisen tuen toteuttamisessa:

1. Yleinen tuki ei ole riittänyt ja opettajan huoli on herännyt oppilaan oppimiseen liittyvissä asioissa
2. Opettaja keskustelelee asiasta oppilaan ja/tai huoltajan kanssa sekä tarvittaessa muiden opettajien (erityisopettaja, luokanvalvoja, muut oppilasta opettavat opettajat) kanssa
3. Opettaja tai tarvittaessa opettajat yhteistyössä laativat pedagogisen arvion oppilaasta
4. Opettaja esittelee oppilaan tilanteen (= pedagoginen arvio) oppilashuoltoryhmälle, joka päättää tehostetun tuen tarpeesta
5. Opettaja tai tarvittaessa opettajat yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa laativat oppimissuunnitelman tehostetun tuen toteuttamiseksi
6. Tehostettu tuki ei ole riittänyt ja edelleen on huoli oppilaan oppimiseen liittyvissä asioissa
7. Opettaja keskustelelee asiasta oppilaan ja/tai huoltajan kanssa sekä tarvittaessa muiden opettajien (erityisopettaja, luokanvalvoja, muut oppilasta opettavat opettajat) kanssa
8. Opettaja tai opettajat yhteistyössä laativat kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä. Selvitys on osa laajempaa moniammatillista pedagogista selvitystä. Sen avulla oppilaan tilanne esitellään oppilashuoltoryhmälle, joka päättää erityisestä tuesta.
9. Opettaja tai tarvittaessa opettajat yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa laativat henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman erityisen tuen toteuttamiseksi (HOJKS).

Opettajan toimintamalli, kun huoli oppilaasta on herännyt muista kuin oppimiseen liittyvistä asioista

Huoli oppilaasta on herännyt ja opettaja on selvittänyt asiaa oppilaan ja huoltajan kanssa. Mukaan asian selvittelyyn opettaja voi pyytää työparin muusta koulun henkilökunnasta. Tehdyt tukitoimet eivät ole riittäneet tai toimineet ja opettajan huoli ei ole poistunut.

1. Opettaja, jolla huoli on herännyt, kokoaa monialaisen yksilöllisen oppilashuoltoryhmän.
2. Ryhmän kokoamiseksi tarvitaan oppilaan/huoltajan kirjallinen yksilöity suostumus. Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyy kaavakkeen, johon kirjataan käsiteltävät asiat ja henkilöt, jotka on lupa kutsua ryhmään. Lautakunta muodostaa oppilashuoltorekisterin ja nimeää reksterille ylläpitäjän.
3. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, jolla on vastuu tiedotuksesta ja asian käsittelyn koordinoinnista. Ryhmä suunnittelee tukitoimet, jakaa vastuut, sopii aikatauluista ja seurannasta.
4. Kokouksesta laaditaan (asian esille ottanut henkilö/vastuuhenkilö) oppilashuoltokertomus. Laki määrittää, mitä oppilashuoltokertomukseen tulee kirjata. Lautakunta voi hyväksyä mallipohjan lain määräyksen mukaisesti.
5. Asiat etenevät sovitusti, tuki käynnistyy ja auttaa tai mikäli tuki ei tehoa, ei ole riittävää, asian selvittely etenee oppilashuollon toimintamallien mukaan eteenpäin.

2.1.3 Koulunkäynninohjaaja

Koulunkäynninohjaaja tehtäviin kuuluu mm. oppilaan/oppilaiden ohjaaminen oppimistapahtumassa sekä osallistuminen opettajien ohella koulun käytäntöjen ja sääntöjen mukaisesti oppilaiden kasvatukseen ja ohjaukseen.

2.1.4 Kouluterveydenhuolto, koulukuraattori ja koulupsykologi

Kouluterveydenhuolto, koulupsykologi ja koulukuraattoripalvelut järjestetään Karvian kunnan kouluissa lakien edellyttämällä tavalla. Kouluterveydenhuollon ja koulupsykologipalvelut tuottaa PoSa. Koulukuraattoripalvelut ostetaan Kankaanpään kaupungilta.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon säädöspohja on 1.5.2011 voimaan tullessa Terveystarkastuslaissa (1326/2010 16§ ja 17§). Valtioneuvoston asetuksessa 338/2011 säädetään tarkemmasta sisällöstä. Tarkoituksena on tarjota helposti saatavilla olevia, suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilön ja väestön tarpeet huomioon ottavia palveluita, joita seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista ja näin luoda perusta terveelle aikuisuudelle. Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä, sairauksia, ongelmia ja terveyserojen syntymistä. Lähtökohtana on ajatus, että oppilaan hyvinvointi on tuottava investointi. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toimitaan osana kunnan perhepalveluverkoston, koulun oppilashuoltoa ja oppilaitoksen yhteistyötä yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Kouluterveydenhoitajan palvelut mitoitetaan koulun oppilasmäärän mukaisesti. Kouluterveydenhoitaja on tavattavissa Karvian kouluissa etukäteen sovittuina aikoina. Kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa myös ilman ajanvarausta. Kouluterveydenhoitaja ilmoittaa koululle ajat, jolloin hän on tavattavissa koululla ja koulu tiedottaa ajat oppilaille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Terveystarkastuslaissa on määritetty, että oppilashuoltoon kuuluu myös mm. lääkäri- ja hammaslääkäripalvelut.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Laajat terveystarkastukset kouluterveydenhuollossa toteutetaan 1., 5. ja 8. luokilla. Käytännössä 1. luokan tarkastukset hoidetaan 1. luokan alkua edeltävänä kesänä. Kouluterveydenhoitaja lähettää kutsut laajoihin terveystarkastuksiin oppilaille. Laajoissa terveystarkastuksissa on paikalla myös koululääkäri. Huoltajien toivotaan osallistuvan laajoihin terveystarkastuksiin.

Kouluterveydenhoitaja laatii koulun hyvinvointiryhmälle/oppilashuoltoryhmälle yhteenvedon laajoista terveystarkastuksista ja niitä käytetään oppilashuollon suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen pohjana.

Koulukuraattoripalveluista säädetään Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Jokaisella esi- ja perusopetuksen oppilaalla on oikeus koulukuraattoripalveluihin ja koulun henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilasta ja tämän perhettä tarvittaessa kuraattoripalvelujen piiriin. Koulukuraattorin tehtävänä on tukea lapsen koulunkäyntiä, kasvua ja kehitystä sekä olla oppilaan tukena kouluun, kotiin, kaverisuhteisiin ja vapaa-aikaan liittyvissä pulmatilanteissa.

Koulukuraattori on tavattavissa Karvian kouluissa etukäteen sovittuina aikoina. Koulu tiedottaa kuraattoripalveluista oppilaille ja huoltajille lukuvuoden alussa. Koulukuraattori osallistuu koulujen vanhempainiltoihin etukäteen sovitun aikataulun mukaisesti. Kuraattori käy pitämässä infotunnin oppilaille kuraattoripalveluista lukuvuoden alkupuolella. Koulukuraattorin yhteisöllinen oppilashuoltotyö suunnitellaan lukuvuoden alussa koulukohtaisesti yhteistyössä opettajien, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä on vastuussa koulukuraattorin yhteisöllisen oppilashuoltotyön osuudesta koulussa.

Koulupsykologi on käytettävissä sopimuksen mukaan ennalta varattuina aikoina. Koulu tiedottaa psykologipalveluista oppilaita ja huoltajia lukuvuoden alkaessa.

Kaikkien oppilashuollon ammattihenkilöstön jäsenten työhön kuuluu yhteisöllistä ja yksilökohtaista oppilashuoltotyötä. Työntekijät osallistuvat Karvian koulujen yhteisöllisen oppilashuollon suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen. Kouluterveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi esimerkiksi osallistuvat vanhempainiltoihin, pitävät oppitunteja erilaisista teemoista, tekevät konsultatiivista työtä ja osallistuvat kouluympäristön ja yhteisön tarkastuksiin. Yksilöllistä oppilashuoltoa ovat mm. kouluterveydenhuollon tarkastukset, ohjaus ja neuvonta, koulukuraattorin yksilötapaamiset ja psykososiaalinen tuki, koulupsykologin tapaamiset ja oppimiskykytestaukset. Kouluterveydenhoitaja, psykologi ja kuraattori osallistuvat tarvittaessa ja oppilaan suostumuksella monimammatilliseen asiantuntijaryhmään ja yksilökohtaiseen oppilashuoltoryhmään yksittäisen oppilaan asiassa. Kaikki tekevät yhteistyötä toistensa ja muiden koulun sidosryhmien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi vierailevat oppitunneilla ja pitävät oppitunteja eri teemoista koulun oppilashuoltoryhmän laatiman vuosiaika-aulun mukaisesti. Kouluterveydenhoitajan pitämien oppituntien teemoina voivat olla esimerkiksi: Seurustelu ja seksuaalisuus, Nuorten ehkäisy ja sukupuolitaudit, Työ, terveys ja ammatinvalinta. Koulukuraattori voi pitää ryhmäytämiseen, yhteishengen rakentamiseen, tunnetaitoihin tai koulukiusaamiseen liittyviä teematunteja. Tarpeen mukaan koulukuraattori työskentelee yksittäisen luokan tai ryhmän kanssa luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa sovitulla tavalla.

2.1.5 Oppilaat

Oppilaiden osallisuutta ja kuulemistä lisätään perusopetuksessa erilaisin toimin. Tarkoituksena on koko oppilaan koulupolun ajan pikku hiljaa lisätä oppilaiden vastuuta ja vaikuttamista itseään koskeviin asioihin.

Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunta toimii linkkinä oppilaiden ja opettajien välillä edistäen keskinäistä yhteistyötä. Oppilaskunta käsittelee ja voi ottaa kantaa tai antaa lausuntoja koulun toimintaan liittyvistä ajankohtaisista asioista. Se tekee esityksiä koulun viihtyvyyden parantamiseksi ja ohjaa ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta. Oppilaskunta voi järjestää yhteisiä tapahtumia tai tempauksia koulun antamalla tuella.

Kummioppilastoimintaa voidaan järjestää koulussa koulun oman tarpeen ja oppilaiden toiveiden mukaisesti. Esimerkiksi koulutulokkaille voidaan nimetä henkilökohtaiset kummioppilaat viidennen luokan oppilaista keväällä ennen ensimmäisen luokan alkua. Toimintakausi on kaksi lukuvuotta. Vastuuhenkilöinä voivat olla tulevan viidennen ja/tai tulevan ensimmäisen luokan opettajat.

Kummioppilastoiminnan tavoitteita:

- edistää uusien koululaisten turvallista ja pehmeää koulun alkua
- lisätä suvaitsevaisuutta ja toisten huomioon ottamista
- ehkäistä koulukiusaamista
- lisätä eri ikäisten yhteistoimintaa ja aktiivisuutta
- parantaa koulun ja luokan yhteishenkeä ja kouluviihtyvyyttä
- parantaa oppilaiden sosiaalisia taitoja ja vastuuntuntoa

Koulukummit tutustuvat tuleviin kummilapsiinsa kouluun tutustumispäivänä. He osallistuvat tutustumispäivän ohjelman laatimiseen.

Tukioppilastoiminta

Mannerheimin Lastensuojeluliiton alainen tukioppilastoiminta kattaa lähes kaikki Suomen koulut. Pääsääntöisesti tukioppilaat ovat 8. ja 9.- luokkien oppilaita. 7. -luokkalaisista valitaan yleensä kevätkaudella uudet 8.-luokan tukioppilaat. Tukarien tarkoituksena on luoda hyvää toveruus- ja kouluhenkeä oppilaiden välille. He toimivat silminä ja korvina koulun arjen askareissa opettajien apuna.

Tukioppilaat järjestävät välituntitoimintaa, erilaisia tapahtumia, teemapäiviä ja tutustuttavat uusia 7-luokkalaisia yläluokkien opiskeluun. MLL on kouluttanut ensimmäiset tukioppilaat Suomen kouluihin jo vuonna 1972. Myös tukioppilasohjaajille järjestetään koulutusta. Pohjois-Satakunnassa on kuntien välinen tukioppilastoiminnan yhteistyö jo vakiintuneella pohjalla. Esim. uusia 7.-luokan tukareita koulutetaan vuoroperiaatteella Honkajoella, Siikaisissa ja Karviassa. Toisinaan tukioppilasleirejä on Kankaanpäässä ja Kullaan Silokalliolla.

Tukioppilastoiminnan arvoja ovat:

- Yhdenvertaisuus
- Vapaaehtoisuus
- Ilo
- Luottamuksellisuus
- Nuoruus ja nuorten äänen kuuluminen

3. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimia ja toimintakulttuuria, joilla edistetään oppilaiden oppimista, terveyttä, hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta. Yhteisöllisen oppilashuollon avulla myös edistetään koulun ja kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Koulun toimintakulttuurin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot ja periaatteet. Toimintakulttuuri tulee esiin yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Yhteisöllistä oppilashuoltoa ovat mm. lukujärjestystekniset ratkaisut, ryhmä koot, pedagogiset ratkaisut, koulukuljetukset, kouluruokailu, koulun tapahtumat, retket ja juhlat, oppilaiden vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet. Yhteisöllinen oppilashuolto voidaan ottaa huomioon koulun arjen toiminnassa. Esimerkiksi monien oppiaineiden sisältö ja erilaiset opetusmenetelmät ja järjestelyt tukevat yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteita. Esimerkiksi terveystieto, liikunta, kotitalous ja taideaineet ovat sisältöjensä osalta suoraan yhteneväisiä yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteiden kanssa.

Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu lisäksi koulun kiusaamisen ehkäisemisen ja puuttumisen malli, koulun kriisi- ja turvallisuussuunnitelma, koulun terveydellisten olojen tarkastaminen, nivelvaiheiden tiedon siirto, poissaolojen ehkäiseminen, seuranta ja poissaolojen syihin puuttumisen malli sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen ja mielenterveyden edistäminen koulussa.

Yhteisöllinen oppilashuolto kuuluu myös oppilashuoltopalvelujen työntekijöiden (koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri) työhön heidän kunkin lakisääteisen tehtävän mukaisesti. Oppilashuoltopalvelujen työntekijöiden yhteisöllisen työn osuutta lisätään vähitellen ja sitä suunnitellaan työntekijöiden kanssa yhdessä koulun oppilashuolto-/hyvinvointiryhmässä.

3.1 Työryhmät

Yhteisöllisessä oppilashuollossa toimivat kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Kun yhtenäiskoulu aloittaa toimintansa, Karviassa on vain yksi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä.

3.1.1 Monialainen oppilashuollon ohjausryhmä

Tavoitteena on kaikkien kunnan koulujen koulu yhteisön- ja ympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen.

Opetuksen järjestäjän koordinoima monialainen oppilashuollon ohjausryhmä suunnittelee, kehittää, ohjaa ja arvioi koko kunnan näkökulmasta kouluyhteisön hyvinvoinnin osatekijöitä. Opiskeluhuollon ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen taikka sille asetetut tehtävät voi hoitaa muu tehtävään soveltuva ryhmä.

3.1.2 Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä

Koulukohtaista oppilashuoltoryhmää johtaa rehtori. Kokouksista laaditaan muistio, joka on nähtävillä koulun kansliassa ja opettajainhuoneessa. Muistio voidaan laittaa myös Wilmaan. Muistiot ovat julkisia, koska ryhmä ei käsittele yksittäistä oppilasta koskevia asioita. Ryhmän jäseninä ovat opo, erityisopettajat, kouluterveydenhoitaja, kuraattori ja tarvittaessa eri aihealueiden asiantuntijoita. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoukset pyritään ensisijaisesti järjestämään niin, että kaikki jäsenet pääsevät osallistumaan ryhmän toimintaan.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän tehtävän on vastata yhteisöllisestä oppilashuollosta koulussa. Ryhmä suunnittelee, toteuttaa ja arvioi koulun oppilashuoltotyötä yhdessä oppilaiden, huoltajien, koulun henkilökunnan ja koulun yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa. Koulun oppilashuoltoryhmän suunnittelee yhteisöllisyyttä ja oppilaiden osallisuutta lisääviä tapahtumia ja teemapäiviä yhteistyössä koulun johtoryhmän, oppilaskunnan ja tukioppilaiden kanssa.

Koulukohtainen ryhmä laatii syksyllä koulun alettua lukuvuoden toimintasuunnitelman ja arvioi oppilashuollon palvelujen tarpeet tulevalle lukuvuodelle. Oppilashuollon toimintakalenteriin kirjataan, mitä teemoja missäkin kokouksessa käsitellään ja ketä kutsutaan asiantuntijoina paikalle. Toimintakalenteriin ryhmä voi kirjata kaikki yhteisöllisen oppilashuollon toimet kuten ryhmätykset, teemapäivät, kuraattorin/kouluterveydenhoitajan pitämät teematunnit, ryhmän kokoontumisajat ja käsiteltävät asiat. Vuosittain käsiteltävät teemat voivat olla mm. seuraavia: kodin ja koulun yhteistyö, oppilaskuntatoiminta, kouluruokailu, koulukuljetukset, yhteistyö kunnassa nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa, kouluterveydenhoito, koulukiusaamisen ehkäisy, tuen kolmiportaisuus; tilasto, työyhteisön hyvinvointi, yhteistyö sosiaalitoimen kanssa (lastensuojelu).

Kokouksissa käsitellään myös kouluyhteisön hyvinvointiin liittyvät kyselyt, mm. Kouluterveys-kyselyn tulokset, poissaolotilastot, TEAViisarin tulokset, KiVaKoulu-kyselyn tms. tulokset, oppilaiden ja huoltajien palautteet ja muut lukuvuoden painopistealueiden asiat. Lisäksi voidaan huomioida Nuorten kuulemisessa esiin nousseet asiat, oppilaskunnan ehdotukset jne.

3.1.3 Esiopetuksen oppilashuoltoryhmä

Varhaiskasvatuksen tukiryhmä kokoontuu vuosittain. Kun ryhmän kokouksessa käsitellään koulun yleisiä asioita (esimerkiksi oppilashuollon vuosi-suunnittelu, kiusaamisen käsittely, teemapäivä, retkiä, lasten osallisuutta, kouluruokailua), ryhmään voivat osallistua kaikki opettajat, muita koulun/esiopetusyksikön henkilökuntaan kuuluvia. Yksittäisen lapsen asioita käsitellään moniammatillisessa yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä, joka kootaan ja jonka asiat kirjataan luvussa 4. kerrotulla tavalla.

3.2 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

Tässä luvussa on mainittu kaikki oppimista ja hyvinvointia edistävät toimenpiteet ja ohjelmat, jotka Karvian kunnassa ovat käytössä.

3.2.1 Yhteisön ja yksilön hyvinvointia tukevat suunnitelmat ja toimenpiteet

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoon ohjaus

Karvian kunnan koulujen osalta tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoon ohjaus on kuvattu työrauha- ja turvallisuussuunnitelmassa.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ennaltaehkäiseminen ja käyttöön

Karvian koulujen osalta tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ennaltaehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen on kuvattu työrauha- ja turvallisuussuunnitelmassa.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Oppilaan terveyden ja sairauden hoitoon liittyviin tuen tarpeisiin suunnitellaan koulussa yksilölliset tukimuodot.

Oppilaan koulupäivän aikana tarvitsemasta yksilöllisestä ruokavaliosta, hoidosta, tuesta ja seurannasta sovitaan yhdessä oppilaan, huoltajien sekä terveys- ja opetustoimen edustajien kanssa. Tarvittaessa voidaan konsultoida tai kutsua mukaan lapsen tai nuoren hoidosta tai kuntoutuksesta vastaavia terveydenhuollon ammattilaisia. Sovituista asioista, kuten mitä tukea tai hoitoa annetaan, kuka sen antaa ja miten tarvittava seuranta järjestetään, tehdään kirjallinen suunnitelma ja tieto suunnitelman laatimisesta kirjataan myös kouluterveydenhuollon potilasasiakirjoihin.

Lääkityksen järjestäminen koulussa

Kouluja sekä koululaisille järjestettävää aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan pitää niin sanottuina lääkehoidon epätavallisina alueina. Näillä epätavallisilla alueilla lääkehoitoa toteuttavat usein lääkehoitoon kouluttamattomat henkilöt. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut valtakunnalliset ohjeet (STM 2005) lääkehoidon toteuttamisesta erilaisissa toimintaympäristöissä. Opetustoimen lainsäädäntö ei määrittele työntekijöiden lääkehoitoon osallistumista, eikä työntekijöitä siten voida tehtävään velvoittaa. Yhteistyön merkitys lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa korostuu erityisesti näillä lääkehoitoa toteuttavilla epätavallisilla alueilla.

Ennen suostumuksensa antamista lääkehoitoon ryhtyvälle työntekijälle ja hänen esimiehelleen tulee selvittää lääkitsemiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet. Lääkitsemiseen, silloin kun se on työnantajan hyväksymää toimintaa, liittyvä vastuu ja mahdolliset vahingonkorvauskysymykset ratkaistaan samoin periaattein kuin koulutyössä yleensäkin.

Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta on aina vanhemmilla. Vanhempien tehtävä on tiedottaa lapsen opettajalle ja koulunkäynnin ohjaajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on kuvattu työrauha- ja turvallisuussuunnitelmassa

Kriisisuunnitelma on kuvattu työrauha- ja turvallisuussuunnitelmassa

Pelastussuunnitelmat on laadittu kaikkiin kunnan kiinteistöihin.

Koulukuljetuksen odotusaikoja ja turvallisuutta koskeva suunnitelma löytyy kunnanverkkosivuilta.

Järjestysäännöt käydään läpi vuosittain ja ne löytyvät koulun nettisivulta

3.2.2 Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastukset

Koulu yhteisön ja –ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvä työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko koulu yhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Koulun työolot tutkitaan joka kolmas vuosi yhteistyössä koulun, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, työsuojeluhenkilöstön, henkilöstön työterveyshuollon ja kunnan teknisen toimen kanssa. Tarkastuksesta laaditaan raportti, joka käsitellään koulun oppilashuoltoryhmässä. Tarkastuksessa käydään läpi koulun oppilashuollon suunnitelma. Koulun ja koulu yhteisön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulun ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalitilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarvittavat korjaukset pyritään tekemään mahdollisimman pian. Oppilaiden ja vanhempien edustus on mukana tarkastuksessa. Tai kuvaus, miten oppilaiden mielipide huomioidaan.

3.2.3 Poissaolojen seuranta

Oppilaan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta. **Huoltajan** tulee antaa selvitys oppilaan poissaolosta joko puhelimitse tai kirjallisesti (poissaolovihko, reissu-/ reppuvihko, Wilma). Oppilaan omaa lomaa varten pitää olla huoltajan kirjallinen anomus. Huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritetuksi. Oppilaan luvattomista poissaoloista on ilmoitettava huoltajalle. **Poissaolojen seurannalla** pyritään vaikuttamaan ennalta oppilaan mahdollisten kouluvaikeuksiin ja luvattomiin poissaoloihin ja samalla seurataan oppivelvollisuuden suorittamista.

Sairaudesta ilmoittaminen

Huoltaja ilmoittaa luokanvalvojalle/kouluun oppilaan sairastumisesta ensimmäisen päivän aamuna – joka tapauksessa mahdollisimman nopeasti. Poissaolon jatkuttua yli kolme päivää huoltaja tiedottaa tilanteen uudestaan.

Muusta poissaolosta ilmoittaminen

Huoltaja pyytää luvan oppilaan poissaoloon kolme päivää aikaisemmin. Kiireellisessä tapauksessa huoltaja soittaa/jättää soittopyynnön luokanvalvojalle/kouluun. Ostokset ja kotityöt ym. kotityöt hoidetaan vapaa-ajalla. Tapauskohtaisesti luokanvalvoja harkitsee ja voi antaa luvan tämän tyyppiseen poissaolopyyntöön. Jos poissaolo on pidempi kuin kolme päivää, lupa kysytään rehtorilta.

Poissaolojen selvittäminen

Jos huoltaja ei ilmoita poissaolon syytä sen alkaessa tai aikana, hän on velvollinen selvittämään syyt oppilaan tultua kouluun.

Paljon poissaoloja

Poissaolot vaikuttavat oppilaan mahdollisuuteen saada opetusta. Ne heikentävät koulumenestystä, ja niistä saattaa muodostua tapa ratkaista ikäviä/vaikeita tilanteita. Kun selvitettyjä poissaoloja on lyhyellä aikavälillä kertynyt 50h, luokanvalvoja ottaa yhteyttä kotiin ja selvittää kodin kanssa tilannetta. Jos poissaolot jatkuvat, opettaja kokoaa moniammatillisen yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmän koolle, joka selvittää syitä poissaololle. Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.

Selvittämättömiä poissaoloja

Jos selvitettyjen poissaolojen lisäksi on selvittämättömiä poissaoloja tai poissaolot keskittyvät tietyille päiville/tunneille, luokanvalvoja ottaa yhteyttä kotiin jo ennen 50 h rajan täyttymistä. Opettaja ohjaa oppilaan kuraattorille ja ilmoittaa tästä ohjauksesta huoltajalle. Kuraattori keskustelee oppilaan, huoltajan, luokanvalvoja/opettajan kanssa poissaoloista, niiden syistä ja seurauksista. Kuraattori on tarvittaessa yhteydessä lastensuojeluun. Tarvittaessa luokanopettaja / luokanvalvoja kutsuu moniammatillisen yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmän koolle.

Opiskelun epääminen kurinpitorangaistuksen seurauksena

Opiskelun tuesta päätetään yksilöllisessä moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, kun oppilas jää vaille opetusta kurinpitorangaistuksen seurauksena.

3.2.4 Nivelvaiheet

Nivelvaiheilla tarkoitetaan oppilaan siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksessa oppilaan siirtymistä toiselle opettajalle, luokka-asteelle tai toiseen kouluun sekä oppilaan siirtymistä perusopetuksesta toiselle asteelle. Koulunkäynnin ja oppimisen sekä opetuksen järjestämisen kannalta tarpeellisen tiedon siirtäminen nivelvaiheissa on tärkeää, jotta toimijat pystyvät huomioimaan oppilaan vahvuudet ja tuen tarpeet. Yhteiset käytännöt nivelvaiheissa mahdollistavat oppilaan kokonaisvaltaisen seurannan ja auttavat tuen tarpeiden määrittelyssä.

3.2.5 Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden

kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämiseksi. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla lapsella on oikeus välipalaan (**Perusopetuslaki 48d §**)

Erityisruokavaliot

Lapsen ruokavalioon liittyvät erityistarpeet huomioidaan kunnan tai koulun toimintaperiaatteiden mukaan. Ruokavaliorajoitteet voivat liittyä ruoka-aineallergiaan, perheen eettisiin valintoihin tai lapsen uskontoon. Erityisruokavaliota varten kouluun toimitetaan oppilaan ruokavaliosuunnitelma, lista kielletyistä ruoka-aineista tai lääkärintodistus. Lääkäriin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan antama lausunto on välttämätön silloin, kun ruokavalio liittyy sairauden hoitoon tai muuhun terveydelliseen syyhyn. Erityisruokavalioon oikeuttava dieettitodistuslomake on oppilashuollon suunnitelman liitteenä.

3.2.6 Opetus erityisessä tilanteessa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai –keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite.

Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee. Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

4 Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen

Oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen

oppilashuollon toteuttamiseen. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon oppilashuollon tuen rakentamisessa ja koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuisissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Yksilökohtainen moniammatillinen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilas-ryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Asian käsittely tässä yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan yksilöityyn kirjalliseen suostumukseen. Asiantuntijaryhmässä korostuu huoltajien ja oppilaan kanssa tehtävä yhteistyö sekä moniammatillisuus. Moniammatillisuus tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jäsenet ryhmään kootaan sen mukaan, mitä ryhmässä käsiteltävä oppilaan asia edellyttää. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksilökohtaisen moniammatillisen oppilashuoltoryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilas-huollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän kokoajana voi toimia esimerkiksi luokanopettaja, luokanvalvoja/luokanohjaaja, aineenopettaja, opo, erityis-opettaja, kouluterveydenhoitaja tai koulukuraattori. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuu-henkilön, jonka tehtävänä on ryhmän toiminnan koordinointi ja ryhmän jäsenten pitäminen ajan tasalla.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä laaditaan oppilashuolto-kertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- asian aihe ja vireille panija,
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Huoli oppilaasta voi herätä, jos:

- oppilaalla on runsaasti poissaoloja tai poissaolot ajoittuvat samoilla päivillä/tunneille. Jos poissaolot ovat sairauspoissaoloja, on syytä ohjata oppilas ja huoltaja ottamaan yhteyttä kouluterveydenhuoltoon.
- oppilas myöhästelee koulusta
- oppilaan koululaistaidot eivät ole ikätasolla
- oppilaalla on runsaasti kotitehtävien laiminlyöntejä
- oppilaalla ei ole opiskeluvälineitä mukana
- oppilas on toistuvasti väsynyt, haluton tai motivoitumaton
- oppilas ei syö kouluruokaa
- oppilas käyttäytyy toistuvasti häiritsevästi oppitunneilla
- oppilas ei saa ikä- ja kehitystasoonsa nähden riittävästi hoivaa, huolenpitoa ja tukea vanhemmiltaan
- oppilaalla ei ole kavereita tai kaverisuhteissa syntyy toistuvasti konflikteja

Itsetuhoinen käyttäytyminen tai itsetuhoisten ajatusten esiintuominen, päihteiden käyttö ja fyysinen väkivalta ovat aina huolestuttavia ja ne on aina otettava puheeksi oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun opettajalla on huoli oppilaasta, hän voi aina konsultoida asiassa oppilashuollon ammattihenkilöstöä (kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori tai psykologi) tai muuta tarpeelliseksi katsomaansa asiantuntijaa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.)

4.1 Moniammatillisen yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoaminen

Ryhmän kokoaa se, jolla huoli on herännyt. Ryhmän kokoamiseen tarvitaan aina oppilaan ja tai huoltajan kirjallinen yksilöity lupa. Käytä oman kuntasi koulutuksen järjestäjän hyväksymää kaavaketta. Kun ryhmän kokoontumisesta on sovittu oppilaan ja/tai huoltajan kanssa ja samalla on sovittu, keitä palaveriin tulee ja mitä asioita siellä käsitellään allekirjoitukset voi ottaa kokoontumisen alussa.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön, joka koordinoi asian etenemistä, seuraa yhdessä sovittujen tukitoimien toteutumista ja pitää kaikki ryhmän jäsenet ajan tasalla.

Ryhmän kokoontumisesta laadita oppilashuoltokertomus. Se tehdään koulutuksen järjestäjän hyväksymälle kaavakkeelle. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom. kertovat, mitä oppilashuoltokertomukseen tulee kirjata. Koulutuksen järjestäjä vastaa oppilashuoltorekisterin ylläpidosta.

Oppilashuoltorekisteriin tallennetaan oppilashuoltokertomukset. Oppilashuoltorekisterin tietojen luovuttamista säätelee Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

Yksilökohtaisessa oppilashuollossa on tärkeää varhainen puuttuminen ja yhteistyö vanhempien ja neuvolan kanssa. Neuvolassa ja koulussa tehtävät testaukset tulisi tehdä aina samalla tavalla. Lapsella tulisi olla yksi, nimetty vastuuaikainen, joka pitää huolta lapsen kouluasioista. Vastuuaikainen voi olla luokanopettaja/luokanvalvoja tai erityisopettaja tai tapauskohtaisesti muutoin nimetty koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö.

4.2 Oppimisen tuki

Oppimisen tuki voidaan jakaa kolmiportaisen mallin mukaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Tämän tuen perusteella pyritään antamaan riittävä yksilöllinen tuki riittävän ajoissa (esim. tukiopetus ja oppilaanohjaus). Tuen tarve pyritään havaitsemaan ajoissa ja ehkäisemään käytössä olevin keinoin. Liitteenä on opettajille tarkoitettu ”työkälypakki” tuen riittävyuden arvioimiseksi ja vinkiksi erilaisten tukitoimien käyttämiseksi.

Laadukas perusopetus kypsyä hyvässä ilmapiirissä. Laadukkaan perusopetuksen tunnuspiirteitä ovat mm. opetuksen järjestäjän tuki sekä vertaistuki, henkilöstön ammattitaito, sitoutuneisuus ja korkea työmoraali sekä oppilastuntemus ja aito välittäminen. Monipuoliset opetusmenetelmät ja työtavat ja oppiaineen havainnollistaminen sekä olennaisiin oppimissisältöihin keskittyminen ja tärkeiden asioiden painottaminen kuuluvat laadukkaaseen opetukseen. Asianmukaiset oppimis- ja työskentelyvälineet ja tilat sekä opetuksen eriyttäminen, eheyttäminen ja integrointi sekä samanaikaisopettajuus lisäävät opetuksen laadukkuutta. Olennaisia osia opetuksen laadukkuudessa ovat myös eri oppimistyylien huomioiminen (auditiivinen, visuaalinen ja kinesteettinen) sekä hyvät ja asialliset suhteet huoltajiin. Laadukkaassa perusopetuksessa on moninainen ja toimiva tukiverkosto ja oppilashuolto sekä oppimista tukeva ja kehittävä palaute- ja arviointijärjestelmä.

Koulun ilmapiiri vaikuttaa myös oppilaan oppimiseen. Ilmapiiriin tulee olla kannustava ja innostava, erilaisuutta hyväksyvä ja arvostava sekä yhteisöllinen ja yksilöä kunnioittava. Toiset tulee ottaa huomioon sekä arvostaa toista ihmistä ja hänen työpanostaan. Ilmapiiriin tulee rakentua luottamukselliseksi ja tarpeet (omat ja toisten, fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset) huomioivaksi. Ilmapiiriä pitää ohjata kärsivälliseksi, tasapuoliseksi ja oikeudenmukaiseksi. Työnjaot, tehtävät ja vastuut pitää jakaa selkeästi.

4.2.1 Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit:

Opettajien jatkuva havainnointi, yhteistyö, tietojen/ havaintojen vaihtaminen kaikkien lasta opettavien opettajien kesken, (koulun muun henkilökunnan havainnot oppilaasta), tukiopetus, luokka-avustajan tuki, laaja-alaisen erityisopettajan tuki koulussa, perhetyöntekijä, terveystarkastukset sekä yhteistyö kodin kanssa.

4.2.2 Toiminta ja yhteistyö nivelvaiheissa:

0 - 1: Esiopettajan ja ensimmäisen luokan opettajan siirtopalaveri esikouluvuoden lopulla, huhti-toukokuussa, siirtopalaverissa myös laaja-alainen erityisopettaja; esioppilaiden kouluun tutustuminen toukokuussa, esikoulun ja koulun yhteinen henkilökunta (Karviassa esim. terveydenhoitaja sekä laaja-alainen erityisopettaja)

2. - 3.: Lähettävän ja vastaanottavan luokanopettajan siirtopalaveri, tutustumispäivä toukokuussa

6. - 7.: siirtopalaverit toukokuussa: lähettävä luokanopettaja, tuleva luokanvalvoja, erityisopettajat, rehtori, opo; ryhmäytymispäivät, kuraattori mukana; tukioppilaat jalkautuvat alakoulun puolelle kuudennen luokan kevätlukukauden aikana, siirtovihko suljetussa kirjeuoressa

9. luokalta toiselle asteelle: koulun opinto-ohjaaja on yhteydessä 2. asteen opinto-ohjaajaan / siirtovihko

4.2.3 Oppimisen ja koulunkäynnin suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi

Erityisopettajat: Seutukunnallisesti sovitut testit toteutetaan yhteistyössä luokan- ja aineen-opettajien kanssa. Tarvittaessa ohjaus esim. oppimistutkimuksiin. Seulontojen perusteella järjestetään oppilaan tarvitsema tuki.

4.2.4 Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

Luokanopettaja on jatkuvassa vuorovaikutuksessa lapsen huoltajan/ huoltajien kanssa. (vuosittaiset vanhempaintapaamiset/arviointikeskustelut, Wilma) Varhainen puuttuminen/ puheeksi otto. Mahdollinen tuen tarve arvioidaan yhteistyössä huoltajan/ huoltajien kanssa. (oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus)

4.2.5 Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Hallintopäätökset tehdään kunnan johtosäännön mukaisesti.

4.3 Yleinen tuki

Oppimisen yleinen tuki on tukea, jota jokainen opettaja ja muu opetushenkilökuntaan kuuluva on velvollinen antamaan jokaiselle oppilaalle ja opetusryhmälle; välittämistä, kiinnostusta oppilaan asioista, kuuntelua. Yleinen tuki voi olla kaikkea, mikä helpottaa oppimista tai oppilaan tilannetta. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Yleisen tuen käytännön järjestäminen:

- eriyttäminen tuntityöskentelyssä ja läksyissä (myös lahjakkaille oppilaille)
- ennakkoiva tukiopetus erityisesti oppiaineiden keskeisissä solmukohtissa
- tukiopetus
- opetusryhmien joustava muuntelu
- työskentelytapojen ohjaus, oppilaan opiskeluvalmiuksien ja –taitojen ohjaus, toiminnanohjauksen ja koulumotivaation vahvistaminen
- eri oppimistyylien huomioiminen
- osa-aikainen erityisopetus
- määräaikainen tukijakso pienryhmässä tai – luokassa
- koulunkäynninohjaajan antama tuki muun opetusryhmän yhteydessä tai erillisessä tilassa
- apuvälineiden käyttö
- tulkitsemispalvelut
- oppilaalle voidaan tehdä oppimissuunnitelma
- oppilashuollolliset tukitoimet
- kerhotoiminta sekä mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminta
-

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Päävastuu tuen tarpeen havaitsemisesta on kyseisen luokan- tai aineenopettajalla. Hän tekee tiivistä yhteistyötä tarvittaessa muiden toimijoiden kuten koulunkäynninohjaajan, erityisopettajan, luokanvalvojan, oppilashuoltohenkilöstön kuten kuraattorin tai terveydenhoitajan kanssa. Oppituntien ja opetustuokioiden sisällöstä ja suunnittelusta vastaa kyseisen oppiaineen ja ryhmän opettaja. Hän antaa riittävät ohjeet ja neuvot koulunkäynninohjaajalle. Tukimuotoja ja erilaisten apuvälineiden käyttöä voidaan suunnitella eri opettajien yhteistyönä.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Jokainen opettaja on velvollinen kertomaan oppilaalle ja huoltajalle opettamansa oppiaineen sujumisesta, oppilaan tuntityöskentelystä ja käyttäytymisestä oppitunneilla sekä koulupäivän aikana. Opettajan tai muun koulun henkilöstöön kuuluvan on oltava yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia. Luokanopettajan ja – valvojan johdolla järjestettävissä vanhempainvarteissa käsitellään oppilaan koulunkäyntiä ja tilannetta laajemmin. Rohkaistaan huoltajia aktiivisuuteen ja ottamaan yhteyttä koulun henkilökuntaan oppilaan asioissa.

4.4 Tehostettu tuki

Tehostettua tukea tarvitaan, kun oppilas ei hyödy riittävästi yhteisestä opetuksesta ja lyhytaikaisesta yleisestä tuesta.

Tehostetun tuen tarve kartoitetaan **pedagogisessa arviossa**, jonka tekevät oppilaan luokan- tai aineenopettaja tai –opettajat yhteistyössä. Arvio perustuu opettajan havaintoihin oppilaan tunti-työskentelystä ja/tai kirjallisiin kokeisiin sekä muihin oppilaan antamiin näyttöihin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan tehdä oppimiskykyä mittaavia seulontatestejä. Pedagogisen arvioinnin laatimisessa opettaja voi konsultoida erityisopettajaa, oppilashuollon muita ammattilaisia ja/tai muita asiantuntijoita. Sekä oppilasta että hänen huoltajiaan tulee kuulla. Pedagoginen arvio tehdään kirjallisesti. Sen laatimisessa käytetään perusopetuksessa seutukunnallista lomaketta ja esiopetuksessa Opetushallituksen mallilomaketta (liitteet). Seutukunnallisen pedagogisen arvion liitteenä on Työkalupakki, jota opettaja voi käyttää apunaan tukitoimien suunnittelemiseksi ja kuvaamiseksi pedagogista arviota laatiessaan.

Kaikki yleisen tuen muodot ovat edelleen tarpeen mukaan käytössä. Niiden rinnalla tehostettuun tukeen kuuluvat oppilaan yksilölliseen tarpeeseen perustuvat moniammatilliset oppilashuollon palvelut, osa-aikaisen erityisopettajan jatkuva ja säännöllinen viikoittainen tuki sekä mahdollisesti avustaja- tai muita ohjaus- ja tukipalveluita (esim. mielenterveyspalvelut, erilaiset terapiat, apuvälineet).

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa.

Oppimissuunnitelmaan kirjataan tukitoimet, vastuhenkilöt ja seuranta. Siihen kirjataan oppilaan vahvuudet, tuen tarve ja tavoitteet sekä arvioinnin perusteet, mutta ei oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Samalla määritellään koulun ja kodin vastuualueet. Opetussuunnitelman laadinnasta vastaa luokanopettaja/aineenopettaja/ -opettajat yhteistyössä erityisopettajan ja huoltajien sekä oppilaan (huomioiden ikätaso) kanssa. Oppimissuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa, vähintään lukukausittain.

Tehostettu tuki edellyttää jatkuvaa seurantaa ja vaikuttavuuden arviointia, jotta tukea voidaan purkaa tai muuttaa tarpeen mukaan tai siirtyä seuraavaan vaiheeseen (erityinen tuki). Tehostetussa tuessa oppilas opiskelee yleisopetuksen tavoitteiden mukaan. Tehostetun tuen päätös tulee tarkistaa vähintään lukuvuosittain.

Opettajan, erityisopettajan ja koulunkäyntiavustajan yhteistyömuotoina voidaan käyttää esim. samanaikais- tai pienryhmäopetusta. Tehostettuna tukena voidaan antaa mm. yksilöllisiä tunti- ja kotitehtäviä, kokeissa lisää aikaa tai mahdollisuus vastata kokonaan suullisesti tai täydentää vastausta suullisesti tai osoittaa osaamisensa muulla tavalla opettajan kanssa sovituin näytöin. Tehostettuna tukena voidaan myös antaa ohjausta opiskelumenetelmissä ja oppimisen taidoissa. Voidaan myös karsia tiettyjen oppiaineiden sisältöjä. Oppimissuunnitelmaan kirjataan, mitkä ovat oppiaineen keskeiset tavoitteet (painopistealueet), jotka saavutettuaan oppilas saa esim. arvo-sanan 7. Arvioinnin perusteista sovitaan yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Lukilausunto

Jos opettajalla on epäily oppilaan lukivaikeudesta, hän keskustele asiasta laaja-alaisen erityisopettajan sekä oppilaan huoltajan kanssa. Erityisopettaja ohjaa oppilaan tarvittaessa koulu-psykologille, joka vastaa oppimisvaikeuksien tutkimisesta ja lukilausuntojen laatimisesta. Yhdeksäsluokkalaisten lukivaikeuksien tutkimisesta vastaa laaja-alainen erityisopettaja. Hän myös laatii niistä tarvittavat lukilausunnot. Kaikkien niiden opettajien, joiden opettamissa aineissa menestymiseen oppilaan lukivaikeuden voidaan katsoa vaikuttavan, tulee saada tieto oppilaan lukivaikeudesta. Tiedon välittämisestä vastaa rehtori.

Lukilausunto oikeuttaa oppilaan suorittamaan kokeensa vaihtoehtoisilla tavoilla esim. suullisesti, pienissä osissa tai kirjurin/lukijan apua käyttäen, tietokonetta apuna käyttäen yms. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada muistiinpanoja valmiina tai osittain valmiina. Lukilausunto mahdollistaa myös äänikirjojen käytön.

4.5 Erityinen tuki

Erityistä tukea tarvitaan, kun tehostettu tuki ei riitä. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Erityinen tuki koostuu erityisopetuksesta ja muusta

oppilaan tarvitsemasta perusopetuslain mukaisesta tuesta joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaana.

Tukea annetaan laajemmin, usein kokonaisvaltaisemmin ja intensiivisemmin. Kaikki yleisen ja tehostetun tuen tukimuodot ovat käytössä erityisen tuen aikanakin. Tukiopetusta annetaan tehostetummin ja säännönmukaisemmin. Osa-aikainen tai luokkamuotoinen erityisopetus annetaan tehostetusti, pidemmissä jaksoissa ja avainaineissa. esim. matematiikka, äidinkieli, englanti. Kotiluokkana voi olla erityisopetuksen ryhmä tai yleisopetuksen luokka joustavasti. Tukea jatketaan niin kauan ja vain niin kauan kuin on tarpeen.

Pedagoginen selvitys

Oppilaan opetuksesta vastaava opettaja (tai vastaavat opettajat) kokoaa ja laatii pedagogisen selvityksen erityistä tukea tarvitsevasta oppilaasta yhteistyössä erityisopettajan, huoltajan, ja oppilaan kanssa. Pedagogiseen selvitykseen tarvitaan aina myös moniammatillinen näkökulma. Kirjallisessa selvityksessä arvioidaan oppilaan tilanne monipuolisesti; hänen saamansa tehostettu tuki, vahvuudet ja yksilölliset tukitarpeet opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Selvitys perustuu opettajan/ opettajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden näkemyksiin, kuten oppilaasta tehtyjen oppimiskytytkimusten, lääketieteellisten tai psykologisten arviointien tuloksiin ja sosiaalisiin selvityksiin. Laatimisessa voidaan hyödyntää pedagogista arviota ja oppimissuunnitelmaa. Pedagoginen selvityksen laatimisessa käytetään perusopetuksessa seutukunnallista lomaketta ja esiopetuksessa Opetushallituksen mallilomaketta.

Erityisen tuen päätös

Oppilas siirtyy erityisen tuen piiriin erityisen tuen päätöksellä, joka on hallinnollinen päätös. Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä on oppilasta ja hänen huoltajaansa kuultava. Päätöksenteon toimivalta määritellään sivistystoimen päävastuualuesäännössä (päävastuualuesääntö 2009: 4§ päätöksen tekee kasvatus- ja opetuslautakunta, 7§: päätöksen tekee rehtori). Päätös on määräaikainen, ja sitä tulee tarkistaa ainakin opetuksen nivelvaiheissa 2. vuosiluokan jälkeen ja ennen 7. luokalle siirtymistä. Päätöksen tarkistamisesta vastaa rehtori. Tarkistamista varten tulee tehdä uusi pedagoginen selvitys ja sen jälkeen joko uusi erityisen tuen tai tehostetun tuen päätös. Päätös annetaan tiedoksi huoltajille ja siihen liitetään valitusosoitus. Päätöksessä todetaan opetuksen järjestämispaikka, pääsääntöinen opetusryhmä ja mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut. Ilman tehostetun tuen antamista voidaan erityisen tuen päätös tehdä perusopetuksen aikana vain, jos oppilaan tilanne muuttuu esimerkiksi vamman tai vakavan sairauden seurauksena

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma eli HOJKS

Erityistä tukea saavalle oppilaalle laaditaan pedagogisen selvityksen pohjalta **HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma** (liite). HOJKS voidaan laatia myös siten, että sen pääpaino on esim. sosiaalisten taitojen tai työtapojen oppimisessa tai esim. kuulo- tai näkövammaisen oppilaan kohdalla poikkeavissa työtavoissa ja opetusjärjestelyissä. Eli HOJKS voidaan laatia ilman yhdenkään oppiaineen yksilöllistämistä. Siihen tulee kirjata kaikki oppilaan saama tuki tavoitteineen, sisältöineen ja käytännön järjestelyineen. Yksittäisten oppiaineiden oppimääriä voidaan yksilöllistää, jolloin niiden tavoitteet ja sisällöt sekä arviointi kuvataan HOJKSissa. HOJKS on pedagoginen asiakirja ja sen laadinnasta vastaa oppilaan opetuksesta vastaava opettaja yhteistyössä erityisopettajan, huoltajan, oppilaan ja jonkun muun oppilashuollon ammattihenkilöstöstä (esim. kuraattori, psykologi) kanssa. (= moniammatillisuus)

HOJKS-lomakkeena käytetään perusopetuksessa seutukunnallista lomaketta ja esiopetuksessa Opetushallituksen Hojks-lomaketta. Suunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema erityinen tuki, yksilöllistetyt tavoitteet, sisällöt, opetusmenetelmät ja – järjestelyt, kuten opetuksen järjestämispaikka, pääsääntöinen opetusryhmä ja mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut. Oppiaineissa, jotka on yksilöllistetty, arviointi perustuu oppilaan omiin yksilöllisiin tavoitteisiin. Hojksin tavoitteet laaditaan ja niiden toteutumista seurataan Hojks -palaverissa tarvittaessa, vähintään kuitenkin lukuvuosittain. Hojks-palaverin koolle kutsumisesta vastaa joko luokanopettaja tai luokanvalvoja. Erityisen tuen piirissä olevan oppilaan edistymistä on seurattava ja arvioitava, jotta tarvittaessa Hojksia voidaan muuttaa tai siitä voidaan luopua. Huoltajan lisäksi oppilas on mukana Hojks-palaverissa ikätaso huomioiden.

Oppimäärän yksilöllistäminen ja vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelyä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen

Jos perusopetukselle säädetyt tavoitteet ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädetyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyt oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyt oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Varhaiskasvatuksen aikana huoltaja, neuvola yhteistyötahoineen (erikoissairaanhoidon palvelut) tai perhepäivähoidon henkilökunta saattaa huomata lisätuen tarvetta lapsen kasvussa ja kehityksessä. Tällöin on selvitettävä tarkemmin lapsen kehitystä, tukimuotoja ja mahdollista tarvetta pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin otettujen oppilaiden opetus pyritään järjestetään pääsääntöisesti kotikunnassa, mutta esim. vaikeimmin kehitysvammaisten osalta opetus ostetaan Kankaanpään kaupungilta.

5 Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

5.1 Yhteistyö kotien kanssa

Koulun tärkein yhteistyökumppani on oppilaan perhe ja huoltajat. Kodin ja koulun yhteiset tavoitteet ja toiminta oppilaan parhaaksi edesauttavat lapsen oppimista, kasvua ja myönteistä kehitystä koko koulupolun ajan. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Koulu vastaa opetuksesta ja tukee kasvua. Yhteistyöllä pystytään parhaiten tukemaan oppilaan hyvinvointia eri ikäkausina.

Yhteistyössä painotetaan molemminpuolista luottamusta, avoimuutta, rehellisyyttä ja yhteydenpidon riittävän matalaa kynnystä. Pyritään siihen, että huolet tuodaan esiin ja niistä keskustellaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa konsultoidaan yhteistyössä muita asiantuntijoita ja haetaan apua ja tukea.

Yhteistyötä tehdään niin koulun toimintasuunnitteluun, opetuksen toteuttamiseen kuin arviointiin liittyvissä kysymyksissä. Yhteistyön tavoitteena on edistää oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja

hyvinvointia niin kouluissa kuin kotona. Yhteistyön tukena on moniammatillinen verkosto auttamassa sekä koulua että kotia oppilaan koulunkäyntiin ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

5.2 Yhteistyön muotoja

Huoltajia kuullaan koulun kasvatustavoitteiden määrittelyssä.

Huoltajille tiedotetaan opetussuunnitelman laadinnasta ja heillä on mahdollisuus kommentoida opetussuunnitelmaa.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua oppilaan yksilöllisten kasvatustavoitteiden asettamiseen. Huoltajia rohkaistaan aktiivisuuteen ja yhteistyöhön koulun kanssa oppilasta koskevista asioista. Vanhempainilloissa käydään keskustelua koulun työsuunnitelmasta, toiminnasta, käytännöistä jne, käsitellään koulun järjestyssääntöjä sekä muita koulun toimintaa ohjaavia virallisia ja epävirallisia ohjeita.

Huoltajilla on mahdollisuus kommentoida koulun työsuunnitelmaa ja toimintaa. Huoltajien käsityksiä koulun toiminnasta voidaan kartoittaa kyselyillä, jolloin huoltajat voivat esittää omia kehittämisideoitään ja ilmaista näkemyksiään koulun toiminnasta. Huoltajat ovat tervetulleita vierailemaan kouluun ja seuraamaan opetusta. Huoltajat voivat osallistua oppilashuoltoryhmän kokoukseen, kun oppilashuoltoryhmä käsittelee lapsen asiaa.

Uudet oppilaat tutustuvat tulevaan kouluunsa etukäteen.

Koulujen vanhempainyhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä. Oppilaiden vanhemmat ovat usein mukana myös koulun yhteistyökumppaneina olevien järjestöjen ja yhdistysten sekä yritysten toiminnassa.

5.3 Yhteiset pelisäännöt

Koulun, kodin ja oppilaan kanssa luodut yhteiset pelisäännöt edistävät avoimuutta, tiedonkulkua, asioiden hoitamista ja sujumista myös konfliktitilanteissa sekä antavat turvaa ja luottamusta oppilaalle. Kasvatus- ja opetusasioissa keskusteleminen pyritään saamaan tärkeäksi kaikkien yhteiseksi asiaksi. Yhteisistä pelisäännöistä voidaan keskustella mm. vanhempainilloissa, vanhempainvarteissa ja teemailloissa.

5.4 Kotiin tiedottaminen

Koteihin tiedottaminen koulusta hoidetaan jollain seuraavista tavoista: reissu/reppuvihko, Wilma, koulun kotisivut tai koulun blogi, ryhmätekstiviesti, sähköposti, tiedotteet tai puhelinkeskustelut (opettajan tulee olla tavoitettavissa puhelimitse / sähköpostitse koulupäivän aikana). Koulu tiedottaa huoltajille siitä, mikä on koulun pääasiallinen tiedotuskanava. Tarkoituksena on opettaa oppilaita ottamaan itse selvää asioista ja huolehtiessaan omalta osaltaan tiedon kulusta kotiin oppilas oppii vastuunkantamista.

Reissuvihon ja Wilman kautta koulu/opettaja voi tiedottaa huoltajille ajankohtaisista asioista ja vastaavasti huoltajat ilmoittavat kouluun lasta koskevia asioita. Reissuvihko on tarkoitettu pienten arjen asioiden hoitamista varten. Koulujen kotisivuilta löytyy myös tietoa koulun toiminnasta, tavoitteista ja lukuvuoden tapahtumista.

Arviointikeskustelu / vanhempainvarti on opettajan ja oppilaan huoltajan keskinäistä yhteyden-pittoa ja keskustelua oppilaan koulussa edistymisestä, kasvusta ja kehityksestä. Keskustelussa pohditaan tätä tilaisuutta edeltäviä kouluasioita ja kartoitetaan tulevaisuuden suunnitelmia. Arviointikeskusteluun voivat osallistua myös erityisopettaja, oppilas itse sekä muita asiantuntijoita tai avustavaa henkilöstöä. Opettaja kirjaa keskustelun pääkohdat ja laatii mahdollisista neuvotteluista muistion.

Luokanopettaja/luokanvalvoja, terveydenhoitaja ja oppilaan huoltajat käsittelevät terveyden-huollon lakisäätteisissä määrävuotistarkastuksissa luokilla 1., 5. ja 8. lomakkeen, nimeltään Oppilaan selviytyminen ja hyvinvointi koulussa. Terveydenhoitaja huolehtii lomakkeet kouluille. Luokanopettaja ja luokanvalvoja käyvät lomakkeen läpi huoltajan kanssa vanhempaintapaamisissa.

Arviointikeskustelu pidetään esi- ja perusopetuksen kaikilla luokka-asteilla vähintään kerran luku-vuoden aikana. Luokanopettaja tai luokanvalvoja varaa sopivan ajan jokaisen oppilaan huoltajille. Nivelvaiheen ylittäneiden tai koulusta toiseen siirtyneiden oppilaiden (1.lk, 3.lk ja 7.lk) huoltajille pyritään tarjoamaan arviointikeskustelumahdollisuus jo syyslukukauden aikana. Lisäksi vartteja voidaan pitää myös kevätlukukaudella, jos siihen on tarvetta. Vastuuhenkilönä ovat kaikki luokan-opettajat tai luokanvalvojat.

Oppilashuollollisen työn tavoitteena on toimia läheisessä yhteistyössä oppilaiden huoltajien kanssa. Erityisen tärkeää on, että jokaiseen kotiin ilmoitetaan oman koulun ryhmän toiminnasta, sen jäsenistä ja heidän yhteystiedoistaan, jotta sekä opettajien että lasten huoltajien kynnys ottaa yhteyttä oppilashuollollisissa asioissa olisi mahdollisimman pieni. Tämä tapahtuu kätevästi esimerkiksi koteihin syyslukukauden alussa jaettavan lukuvuositedotteen yhteydessä sekä syksyn vanhempainilloissa. Oppilashuoltoon liittyvässä tiedotteessa tulee kertoa, mitä oppilashuolto on, millaisia asioita oppilashuoltoryhmässä käsitellään, ketkä kuuluvat koulun oppilashuoltoryhmään, miten ryhmä kokoontuu ja toimii sekä miten ryhmän jäseniin saa yhteyden.

5.5 Vanhempainillat

Vanhempainillassa koulun rehtori ja opettajat kertovat koulun ajankohtaisista asioista sekä lukuvuoden tavoitteista ja toiminnallisista suunnitelmista. Vanhempainiltoihin voi kuulua koulukohtainen osuus, jossa ovat mukana kaikkien luokka-asteiden oppilaiden huoltajat sekä luokkakohtainen osuus luokanvalvojan tai luokanopettajan johdolla. Koulukohtainen ja luokkakohtainen osuus voidaan yhdistää samaan iltaan tai pitää erikseen.

Vanhempainillat toimivat koulun tiedotuskanavana huoltajille sekä keskusteluforumina ajankohtaisista asioista. Vanhempainiltaan voi liittyä myös erityinen aihe tai teema ja tätä varten ulkopuolinen alustaja, luennoitsija tai asiantuntija. Vanhempainilta järjestetään syyslukukaudella mahdollisuuksien mukaan ennen syyslomaa. Vastuuhenkilönä on rehtori.

Koulun yhteisiä tai luokkakohtaisia vanhempainiltoja voidaan lisäksi pitää tarpeen mukaan lukuvuoden aikana.

5.6 Yhteistyö vanhempien kanssa yleisen, tehostetun ja erityisen tuen aikana

Yhteistyö vanhempien kanssa oppimisen ja koulunkäynnin tuen eri vaiheissa on kuvattu kyseisen tuen tason kuvauksen yhteydessä luvuissa 4.3, 4.4 ja 4.5.

5.7 Huoltajakysely

Lukuvuoden alkaessa päivitetään huoltajien tiedot kyselylomakkeen avulla (mm. huoltajat, osoitteet, puhelinnumero, allergiat ja erityisruokavaliot (lääkärintodistus), julkaisuluvat, uskonnon-opetukseen osallistuminen).

Muiden kyselyjen avulla voidaan kartoittaa huoltajien näkemyksiä ja tarjota mahdollisuus palautteen antamiseen (esim. terveyskyselyt). Rehtori ja terveydenhoitaja vastaavat huoltajakyselyistä.

6. Maahanmuuttajaoppilaiden vastaanotto

Maahanmuuttajaoppilaita ovat Suomeen muuttaneet tai Suomessa syntyneet maahanmuuttaja-taustaiset lapset ja nuoret. Suomalaistaustaiset paluumuuttajat voivat myös olla maahanmuuttaja-oppilaita. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon, että maahanmuuttajaoppilaat eroavat toisistaan kielen, kulttuurin, maahanmuuton syyn ja maassaoloajan suhteen. Maahanmuuttajaoppilaiden opetuksen perustana on perusopetuslaki ja –asetus sekä kunnan oma opetussuunnitelma, johon sisältyy maahanmuuttajaoppilaita koskeva osuus. Maahanmuuttajaoppilaan vastaanoton, neuvottelut huoltajan sekä opettajan kanssa järjestää rehtori.

6.1 Valmistavan opetuksen lähtökohdat

Perusopetuslaissa (628/1998) säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Perusopetukseen *valmistava opetus* on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen ja ruotsin kielen taito ja/tai muut valmiudet eivät riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen.

Opetusta annetaan 6 - 10 -vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1 000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä perusopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta. Perusopetuslain mukaan oppilaille on oikeus työpäivinä opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen ja ohjaukseen. *Valmistavaa opetusta voidaan järjestää myös yhdelle oppilaalle.* Opetusryhmät muodostetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti siten, että ryhmäjako edistää oppilaiden omissa opinto-ohjelmissa asetettujen tavoitteiden

saavuttamista. Valmistava opetus on vuosiluokkiin sitomatonta ja etenee kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.

6.2 Opetuksen tavoitteet ja opetusjärjestelyt

Valmistavaa opetusta annetaan jokaiselle 6-17 –vuotiaalle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle, jonka suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Valmistava opetus on vuosiluokkiin sitomatonta ja etenee kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.

Valmistavan opetuksen tavoitteena on auttaa oppilaita kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, taata heille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulunkäyntiin sekä tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oman kulttuuriyhteisönsä ja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Tärkeää on myös antaa oppilaalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee siirtymään perusopetukseen tai oppivelvollisuusiän täytyttyä muuhun jatko-opiskeluun. Toimiva kaksikielisyys ja oman kulttuuri-identiteetin tuntemus sekä arvostus ovat pitkän aikavälin tavoitteita.

6.3 Oppilaan oman opinto-ohjelman laatiminen

Perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, joten *jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma*. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet

Opinto-ohjelma voi olla osa kotouttamislain mukaista oppilaan kotouttamissuunnitelmaa. Oppilaan ollessa tehostetun tai erityisen tuen piirissä hänelle laaditaan oppimissuunnitelma tai HOJKS. Niiden laadinnasta vastaa luokan- tai aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa.

6.4 Yhteistyö esi- ja perusopetuksen kanssa

Valmistavan opetuksen oppilaiden integrointi suomalaiseen yleisopetuksen ryhmiin aloitetaan valmistavan opetuksen aikana, jos oppilaalle pystytään järjestämään riittävät tukitoimet. Integroinnit aloitetaan pääasiallisesti taito- ja taideaineissa ja mahdollisuuksien mukaan myös niissä aineissa, joissa oppilaalla on vahva aikaisempi tietopohja. Integroinnissa edetään suunnitelmallisesti oppilaan aikaisemmat tiedot ja taidot sekä hänen etenemisensä opinnoissa huomioon ottaen. Oppilaan opiskelua perusopetuksen ryhmissä ja integroinnin onnistumista arvioidaan säännöllisesti.

Työtapojen kautta toteutetaan ja vahvistetaan koulun arvoja ja perustehtävää. Tärkeitä ovat *oppimaan oppimisen taidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot*. Opettaja valitsee työtavat siten, että ne tukevat monipuolisesti tietojen ja taitojen oppimista, oppilaan kehittymistä oppijana sekä antavat mahdollisuuksia kasvuun yhteisön jäsenenä. Ryhmä- ja parityöskentely, yhteistoiminnalliset opiskelumenetelmät ja toisaalta yksilöllinen työskentely ja itsenäinen tiedonhankinta saattavat vaatia tottumista erilaisista opiskelukulttuureista tulevilta oppilailta. Opettajajohtoiset työtavat ovat edellä mainittujen menetelmien rinnalla tärkeitä erityisesti opetuksen alkuvaiheessa. Opetuksessa käytetään eri oppiaineille ominaisia, monipuolisia työtapoja. Opetuksen havainnollisuus, oppilaan ohjaaminen itsenäiseen tiedonhankintaan ja arviointiin sekä ongelmanratkaisukyvyyn kehittäminen ovat valmistavan opetuksen työtapojen valinnassa olennaisia. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään erilaisissa oppimistilanteissa ja eri oppiaineissa.

6.5 Luku- ja kirjoitustaidottomat oppilaat

Luku- ja kirjoitustaidottomien tai puutteellisen luku- ja kirjoitustaidon omaavien oppilaiden opetuksen pääpaino on suomen kielen luku- ja kirjoitustaidon oppimisessa. Opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään soveltaen suomi toisena kielenä –opetussuunnitelmaa. Oppilaan oman opinto-ohjelman tavoitteet asetetaan siten, että oppilaat saavat omalle taito- ja ikätasolleen sopivaa opetusta. Sisällöt valitaan niin, että ne tukevat arkitilanteista selviytymistä, kotoutumista ja auttavat opiskelijaidentiteetin kehittämisessä. Oman äidinkielen opiskelu edistää oppimistaitoja ja vahvistaa kulttuurista identiteettiä.

Opinto-ohjelmaa laadittaessa on otettava huomioon, että suomen kielen luku- ja kirjoitustaidon omaksuminen ja varmentaminen vaativat aikaa. Opinto-ohjelmassa tulee kiinnittää huomiota perusopetukseen siirtymisen aikatauluun. Tarvittaessa oppilaalla tulee olla mahdollisuus jatkaa opiskelua tuettuna valmistavan opetuksen ryhmässä tai muulla joustavalla tavalla, vaikka hänet on jo hallinnollisesti siirretty perusopetukseen. Joskus voi olla tarpeen miettiä opiskelua vuosiluokkiin sitomattoman opinto-ohjelman mukaisesti tai muiden oppilaalle parhaiten soveltuvien tukitoimien avulla. Luku- ja kirjoitustaidon puute ei saa olla este taito- ja taideaineiden opetukseen integroimiselle.

6.6 Opiskelun ja hyvinvoinnin tuki

Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaille annetaan tarvittaessa tukiovetusta, oppilashuollollisia tukitoimenpiteitä sekä osa-aikaista erityisopetusta. Jos annettu tuki ei riitä, on tarpeen kartoittaa oppilaan erityisen tuen tarve.

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset *kodin ja koulun yhteistyölle*. Se lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi. On huomioitava perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä ja jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

Valmistavan opetuksen oppilaat kuuluvat koulun oppilashuollon piiriin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä *tuen tarpeiden varhaiseen tunnistamiseen*. Tuen tarpeet arvioidaan yhteistyössä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Maahanmuuttajataustaisella oppilaalla on samat oikeudet oppilashuollon tukitoimiin, kuin muillakin oppilailla. Tarvittaessa oppilas saa yleistä, tehostettua ja erityistä tukea, kuten perusopetuksenkin oppilaat. Erityistä huolta tulee pitää opinto-ohjelman päivittämisestä sekä nivelvaiheissa ohjauksesta ja tiedonsiirrosta uuteen opiskelupaikkaan. Ilman vanhempiaan Suomeen saapuneiden lasten ja nuorten erityistarpeet, kuten luotettavat ja turvalliset aikuiskontaktit, on huomioitava.

Opinto-ohjaaja on tärkeä linkki yhteistyössä eri tahojen kanssa. Tärkeä yhteistyötaho on myös vastaanottokeskuksen ja ryhmäkodin henkilökunta. Yhteistyön tulee olla säännöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista. Tämä yhteistyö muodostaa sillan oppilaan huoltajiin ja edustajiin. Niiden oppilaiden eduista ja oikeuksista, jotka ovat tulleet Suomeen ilman huoltajaa, tulee pitää erityisen hyvää huolta. Tämä työ edellyttää virallisen edustajan ja koulun välistä säännöllistä ja suunnitelmallista yhteydenpitoa.

Oppilashuollon palveluita koulussa ovat kouluterveydenhuollon, koulupsykologin ja/tai koulukuraattorin asiakastyö. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä terveys-, sosiaali- ja nuorisotoimen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Tällä yhteistyöllä edistetään myös oppilaan kotoutumista.

Oppilaan huoltajille on annettava riittävät tiedot suomalaisen koulu-, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän tukitoimien saatavuudesta, menetelmistä ja käytännöistä. Tarvittaessa on huolehdittava tulkkauksen järjestämisestä. Yhteistyötä tehdään kotoutumissuunnitelman laatijoiden kanssa.

6.7 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät.

Oppilaat totutetaan noudattamaan luokan ja koulun aikataulua ja muita sääntöjä sekä ymmärtämään täsmällisyyden merkityksen Suomessa, tiedostamaan oman ryhmän ja koulun jäsenyyden sekä tasa-arvon periaatteet. Lisäksi harjoitellaan suomalaisen koulun työtapoja, varsinkin aktiivisuutta ja itsenäistä tehtävän suoritusta. Työrauhan sekä yhteistyön merkitykseen kiinnitetään huomiota.

Tärkeää on kiinnittää huomiota siihen, että oppilaalla on käsitys omista mahdollisuuksistaan jatko-opinnoissa ja työelämässä. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea

oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

6.8 Oppilaan arviointi

Valmistavan opetuksen *arviointi on ohjaavaa, kannustavaa, yksilöllistä ja monipuolista*. Arvioinnin suorittavat yhteistyössä kaikki oppilasta opettavat opettajat. Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen havainnointiin ja näyttöön. Oppilaan edellytyksiä itsearviointiin kehitetään.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä kielitaito. Lähtökohtana on, että oppilaalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa puutteellisesta kielitaidosta huolimatta. Arvioinnin tulee mitata nimenomaan aineenhallintaa, ei suomen kielen osaamista. Tämä edellyttää vaihtelevien arviointimenetelmien käyttöä. Oppilaan arviointi perustuu opinto-ohjelmassa asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Oppilaan suomen kielen taitoa arvioidaan kielitaidon tasojen kuvausasteikon avulla (www.oph.fi).

Arviointi on sanallista. Jos on kyseessä oppiaineen koko oppimäärän suorittaminen, annetaan siitä numeroarvosana. Perusopetuksen päättöarviointi on aina numeroarvostelu ja siinä sovelletaan kaikilla oppilailla samoja valtakunnallisia päättöarvioinnin kriteerejä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaan omaan opinto-ohjelmaan voi kuulua perusopetuksen oppimäärän mukaisia eri oppiaineiden opintoja. Oppilas voi saada todistuksen edellä mainittujen opintojen hyväksytystä suorittamisesta osallistumalla perusopetuslaissa (38§) tarkoitettuun erityiseen tutkintoon. Erityisessä tutkinnossa selvitetään eri tavoin, vastaavatko oppilaan tiedot ja taidot perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja kyseisessä oppiaineessa.

6.9 Suomi toisena kielenä perusopetuksessa

Suomi toisena kielenä (S2) on yksi äidinkieli ja kirjallisuus –oppiaineen oppimääristä. Se on tarkoitettu sellaisille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielen osa-alueilla. S2-opetus on tarkoitettu myös paluumuuttajille ja ulkomailta adoptoiduille lapsille. Kriteerinä tulee käyttää ainoastaan kielitaidon tasoa eikä esimerkiksi synnyinmaata, kansalaisuutta, väestörekisteriin merkittyä äidinkieltä tai Suomessa-oloaika.

S2-opetuksen tarkoitus on kehittää tasapuolisesti oppilaan suomen kielen taitoa ja tietoisuutta suomalaisesta kulttuurista. Opetuksen tavoitteena on toiminnallinen kaksikielisyys, jonka kehittymiseen vaikuttaa myös osallistuminen oman äidinkielen opetukseen. S2-opetus tukee yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa oppilaan monikulttuurista identiteettiä.

6.9.1 Opetuksen järjestäminen

Kielitaidon tason arvioi S2-opetusta antava opettaja yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. S2-oppimäärän mukaan opiskellaan, kunnes kielitaidon katsotaan olevan äidinkielen tasoinen. Syvällisen opiskelussa vaadittavan kielitaidon omaksuminen vie vuosia.

Kielitaidon tason arvioimisessa on otettava huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet:

- kuullun ymmärtäminen
- luetun ymmärtäminen
- puhuminen
- kirjoittaminen
- sanasto
- rakenteet

Arvioinnin tulee perustua kunkin oppilaan ikäkaudelle ominaisiin vuorovaikutustaitoihin sekä kykyyn tuottaa ja hyödyntää tekstejä. Oppilaan suomen kielen taito on arvioitava aina erikseen, jos harkitaan oppimäärän vaihtamista suomi äidinkielenä –oppimäärään. Päätöksen tekee koulu.

S2-opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito. Ryhmät pyritään muodostamaan kielitaitotasojen mukaisesti. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon oppilaan ikä. Tulisi välttää kielitaidoltaan hyvin eritasoisista tai huomattavan eri-ikäisistä oppilaista koottuja ryhmiä. Perusopetuksen tuntijaon ja

opetussuunnitelman perusteiden mukaan maahanmuuttajille opetetaan suomea joko kokonaan erillisessä suomi toisena kielenä –opetuksessa tai osittain suomi toisena kielenä –opetuksessa ja osittain eriytetysti suomi äidinkielenä –opetuksessa. Oppilas voi opiskella samanaikaisesti vain yhtä oppimäärää. Vaikka hän opiskelisikin osan tunneista eriytetysti suomi äidinkielenä –tunneilla, häntä opetetaan ja arvioidaan aina S2-oppimäärän mukaisesti.

6.9.2 Työjärjestyksen tekeminen

Suomi toisena kielenä –tuntien sijoittaminen työjärjestykseen tehdään yhteistyössä rehtorin ja opettajien kesken. Tuntien sijoittelun tulisi aina perustua pedagogisiin seikkoihin. Keskeistä on, ettei S2-opetus ole normaalin kouluajan ulkopuolella. Äidinkielen oppitunnit tulisi palkittaa työjärjestykseen siten, että oppilaat opiskelevat omassa ryhmässään samanaikaisesti, kun muilla on suomi äidinkielenä –opetusta.

Oppilas voi saada S2-opetuksen myös etäopetuksena. Ratkaisu sopii erityisesti sellaisille kunnille, joissa on vain vähän S2-oppilaita eikä S2-opettajaa ole saatavilla (esim. <http://kauko.jkl.fi>).

6.9.3 Maahanmuuttajataustaiset oppilaat muissa oppiaineissa

Maahanmuuttajataustaisen oppilaan täytyy paitsi opiskella suomen kieltä myös opiskella suomeksi. Oppilas joutuu omaksuma kielen rakenteita ja yleiskielen tavallista sanastoa samanaikaisesti kognitiivisesti vaativien sisältöjen ja niihin liittyvän, usein abstraktin sanaston kanssa. Tämä tulisi ottaa huomioon kaikkien aineiden opetuksessa.

Opetettaessa olisi edettävä selkeästi askel askeleelta ja liitettävä uudet asiat tuttuihin. Kaikenlainen havainnollistaminen, kuvat, kaaviot, kartat, diagrammit ja käsitekartat auttavat sekä S2-oppilasta että muita oppilaita. Mitä enemmän kielenkäyttötilanteissa on asiaan liittyvää kontekstia, sitä helpompi kielenoppijan on ymmärtää vaikeitakin asiasisältöjä.

Maahanmuuttajataustaisille oppilaille voidaan antaa tukiopetusta joko suomeksi tai oppilaan omalla äidinkielellä. He ovat myös oikeutettuja osa-aikaiseen erityisopetukseen ja oppilashuoltoon sitä tarvitessaan. Puutteellinen suomen kielen taito ei saa kuitenkaan koskaan olla syynä erityisopetuspäätökseen. Kielivaikeuksia saattaa olla vaikea erottaa varsinaisista oppimisvaikeuksista, sillä testit perustuvat yleensä kielellisiin tehtäviin. Päätökset tehdään yhteistyössä muun muassa oman äidinkielen opettajan kanssa.

6.9.4 Oppilaan arviointi

Eri oppiaineiden arvioinnissa on otettava huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen kielen taito. Oppilaan tulisi voida osoittaa osaamisensa suomen kielen taitojen puutteista huolimatta. Arvioinnissa pitää käyttää monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sopivia menetelmiä. Sellaisia ovat mm. oppilaan äidinkielelle käännetty koetehtävät ja myös mahdollisuus vastata omalla äidinkielellä, kokeen kielellinen yksinkertaistaminen, sanakirjan ja lähde- ja oppimateriaalin salliminen koetilanteissa, suulliset kokeet, pidennetty koeaika, portfolio-arviointi ja muiden korvaavien suoritusten hyväksyminen.

Arvioinnin tulee olla luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa sekä oppilaan itsearviointia tukevaa. Ennen päättövaihetta arviointi tehdään suhteessa oppilaan edellytyksiin ja aikaisempiin tietoihin ja taitoihin. Maahanmuuttajaoppilaan arviointi voi olla sanallista kaikissa oppiaineissa lukuun ottamatta päättöarviointia. Opetussuunnitelman perusteissa esitetyt päättöarviointin kriteerit koskevat kaikkia lapsia. Oppilasta ja huoltajaa on informoitava arviointikriteereistä.

7 Lastensuojeluilmoitus

Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lailla (Lasten-suojelulaki 13.4.2007 / 417 sekä sen jälkeiset lain muutokset)

7.1 Milloin on tehtävä lastensuojeluilmoitus

Ilmoituksen voi tehdä silloin, kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Kyseessä on siis henkilön oma arvio tarpeesta selvittää lapsen lastensuojelun tarve. Ilmoituksen tekemisen ja lastensuojelutarpeen selvittämisen taustalla voi olla hyvin

erilaisia seikkoja, jotka liittyvät lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeeseen, kehitystä vaarantaviin olosuhteisiin tai lapsen omaan käyttäytymiseen. Ilmoituksen syynä voi olla esimerkiksi lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejätto, lapsen pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka. Ilmoituksen aiheena saattaa olla myös se, että lapsen hoidossa tai huolenpidossa havaitaan muutoin puutteita tai osaamattomuutta, joka vaarantaa lapsen hyvinvointia.

Ilmoituksen syynä voi olla lapsesta huolehtivan aikuisen päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus tai oman hoidon laiminlyöminen tai myös arjen tukiverkon puuttuminen silloin, kun se saattaa vaarantaa lapsen hyvinvointia. Lisäksi ilmoituksen aiheena voivat olla lapsen oma päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelma, rikoksilla oireilu tai lapsen itse tuhoisuus. Muu lapsen kehitystä vaarantava olosuhde voi olla esimerkiksi lapsen kehitykseen todennäköisesti vaikuttavat vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutus-ongelmat, jatkuva koulunkäynnin laiminlyöminen sekä tilanne, jossa lapsi joutuu kantamaan ikätasoonsa nähden suhteetonta vastuuta perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi. Joissakin tilanteissa myös perheen erittäin heikko taloudellinen tilanne saattaa vaarantaa lapsen huolenpitoa tai kehitystä, jolloin lapsen tilannetta parannetaan antamalla taloudellista tukea esimerkiksi lastensuojelullisin perustein.

Ilmoitus tulisi tehdä myös havaittaessa edellä lueteltujen lisäksi muita vastaavia syitä, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve on syytä selvittää. Jos on epävarma siitä, tulisiko tietyissä tilanteissa tehdä lastensuojeluilmoitus, voi kysyä neuvoa kunnan lastensuojeluviranomaiselta ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä. Sen arviointi, johtaako ilmoitus kiireellisiin toimenpiteisiin, kuuluu lastensuojelun ammattilaisille.

Ilmoitusvelvollisilla ei ole lain mukaan harkintavaltaa, jonka perusteella he olisivat oikeutettuja siirtämään lastensuojeluilmoituksen tekemistä sen vuoksi, että itse arvioivat, ettei ilmoitus todennäköisesti tule johtamaan välittömiin lastensuojelutoimenpiteisiin, esim. kiireelliseen sijoitukseen.

Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei myöskään voi viivästyttää tai jättää tekemättä sillä perusteella, että arvioi jonkun muun tahon jo tehneen samasta asiasta ilmoituksen. Toisen tahon ilmoitusvelvollisuus ei poista omaa ilmoitusvelvollisuutta. *Usean tahon kautta saadut tiedot auttavat lastensuojelua muodostamaan asiasta kokonaiskuvan.* Ilmoitusten kautta lastensuojelu saa myös tarvittavat yhteystiedot tietojen mahdollista tarkistamista varten. Ilmoitusvelvollisuutta ei myöskään poista se, että ilmoitusvelvollinen taho tietää varmuudella, että kyseinen lapsi tai perhe on jo lastensuojelun asiakkaana. Ilmoitus ei tällöin käynnistä uuden lastensuojelutarpeen arvion tekemistä, mutta se voi johtaa asiakkaan tilanteen uudelleen arviointiin ja mahdollisesti kiireellisesti toteutettaviin toimenpiteisiin. Sen sijaan tietoja, jotka ovat jo käyneet ilmi yhteisessä verkostopalaverissa tms., ei tarvitse erikseen ilmoittaa lastensuojeluun.

7.2 Kuka voi tehdä lastensuojeluilmoituksen ja kenellä on velvollisuus ilmoittaa?

Ilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, jos epäilee, että on tarpeen selvittää, voiko joku lapsi huonosti. Lapsi, nuori tai vanhemmat ottavat itse yhteyttä lastensuojeluun. Lapsen läheiset tai esimerkiksi naapuri voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen. Edellä mainituilla henkilöillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta tehdä lastensuojeluilmoitusta. Ilmoituksen voi aina tehdä salassapitosäännöksiensä estämättä. Ilmoituksen voi tehdä myös lapsi itse, hänen vanhempansa, perheen naapuri tai muu henkilö, jolla on herännyt huoli lapsen hyvinvoinnista.

Henkilö, joka työskentelee lasten kanssa, mutta jolla ei ole työnsä puolesta velvollisuutta tehdä lastensuojeluilmoitusta, voi tehdä ilmoituksen kuten muutkin henkilöt. Tällöin hän voi antaa tarpeellisia tietoja salassapitosäännösten estämättä.

Lastensuojeluilmoituksen tekemisestä säädetään lastensuojelulain 25 §:ssä. Säännös ei velvoita tekemään ilmoitusta raskaana olevasta naisesta. Ilmoitusvelvollisuuden kohteina sen sijaan ovat perheessä olevat muut lapset.

Lastensuojelulakiin on tullut voimaan 1.3.2010 lastensuojelulakiin, 25 c § uudistus, mikä koskee raskaana olevan naisen tilannetta. Tällöin ennen lapsen syntymää 25 §:n mom. 1 mainittujen henkilöiden on

salassapitovelvollisuuden estämättä tehtävä ennakollinen lastensuojeluilmoitus, jos on perusteltua syytä epäillä, että syntyvä lapsi tulee tarvitsemaan lastensuojelun tukitoimia välittömästi syntymänsä jälkeen.

Ilmoitusvelvollisia ovat: 1. sosiaali- ja terveydenhuollon; 2. opetustoimen; 3. nuorisotoimen; 4. poliisitoimen; 5. rikosseuraamuslaitoksen; 6. palo- ja pelastustoimen; 7. sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan; 8. opetuksen ja koulutuksen järjestäjän; 9. seurakunnan; 10. ulkomaalaisten vastaanottokeskuksen; 11. hätäkeskuksen; 12. koululaisten ap-ip –toiminnan työntekijät sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt. Ennakollinen lastensuojeluilmoitus toimitetaan sosiaalihuollossa aikuissosiaalityöhön ja se perustuu vapaa-ehtoisuuteen. Aikuissosiaalityön toimii tarvittaessa konsultoiden lastensuojelua ja tarvittaessa käynnistetään lastensuojelun asiakkuus sekä tarvittavat lastensuojelun tukitoimet heti lapsen syntymän jälkeen.

Yleisesti ottaen lastensuojelun osalta *ilmoitusvelvollisuus koskettaa laajasti eri tahoja*, jotka ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat tekijät tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä. Ilmoitusvelvollisuus siis syrjäyttää säännöksessä mainittujen henkilöiden salassapitovelvollisuuden. Ilmoitusvelvollisuus koskettaa laajasti eri viranomaistahoja.

Ilmoitusvelvollisuus liittyy *tehtävän hoitamisessa saatuihin tietoihin* riippumatta siitä, onko tiedot saatu virka- tai työsuhteessa taikka itsenäisenä ammatinharjoittajana. Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee luottamustointa hoitavia henkilöitä.

Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka *työntekijä on saanut omassa työssään*. Kynnys tehdä lastensuojeluilmoitus ei saisi olla liian korkea. Jos työntekijällä on vaikeuksia arvioida, onko lapsesta herännyt huoli riittävää lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi, asiasta voi tarvittaessa yleisellä tasolla kysyä lapsen asuinkunnan sosiaaliviranomaisilta. Lapsen henkilöllisyyttä ei tällöin paljasteta.

7.3 Kenelle ja miten ilmoitus tehdään?

Ilmoitus tehdään Pohjois-Satakunnan peruspalvelu liikelaitoskuntayhtymän (Posa) Kankaanpään Virastotalon perhesosiaalityöhön. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä virastossa henkilökohtaisesti. Tietojen arkaluontoisuuden vuoksi ilmoitusta ei pidä tehdä sähköpostitse. Ilmoituksen tekemistä varten on olemassa valmiita lomakkeita, mutta lomakkeen käyttäminen ei ole edellytyksenä ilmoituksen tekemiselle. Lomaketta voi käyttää, jos se helpottaa ilmoituksen tekemistä tai jos haluaa varmistaa, että ilmoitus kirjataan sanatarkasti oikein. Ilmoitukseen on myös mahdollista myöhemmin liittää ilmoitukseen kiinteästi liittyviä asiakirjoja. Tärkeintä on, että ilmoitus tehdään viipymättä ja että ilmoitusvelvolliset tahot antavat ilmoituksen tehdessään yhteystietonsa, jotta tietoja voidaan tarpeen mukaan täydentää. Erityisen nopeasti tieto on välitettävä sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy rikos.

7.4 Lastensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisuus poliisille

1.4.2015 alkaen on tullut voimaan lastensuojelulain muutos (1302/2014), jolla laajennettiin niiden henkilöiden ilmoitusvelvollisuutta, joilla on lastensuojelulain mukainen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus. Jatkossa näiden henkilöiden velvollisuutena on tehdä ilmoitus poliisille silloin, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapsen henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta. Rikosilmoitus tehdään suoraan poliisille.

Lastensuojeluilmoituksen tekee rehtori tai asianosainen opettaja. Lastensuojeluilmoitusta tehdessä opettaja ottaa aina yhteyttä lapsen kotiin ja kertoo mistä syystä viranhaltijana on tekemässä lastensuojeluilmoitusta. Ilmoitusta ei siis tehdä ilman, että huoltajalle on asiasta ilmoitettu. Jos huoltajaa ei tavoiteta ja ilmoitus on kiireellinen, niin huoltajalle ilmoitetaan asiasta myöhemmin. Ilmoittaminen on aina lastensuojeluilmoituksen tekijän vastuulla.

7.5 Estääkö vaitiolovelvollisuus ilmoituksen tekemisen?

Lastensuojelun ilmoitusvelvollisuus sivuuttaa muussa lainsäädännössä säädetyn salassapidon lukuun ottamatta rippisalaisuutta. Vaikka työntekijä olisi muuten velvollinen pitämään salassa työssään esiin tulleita asioita, on hänen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos lapsen tilanne niin vaatii. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä, vaikka lapsi tai perhe kieltää sen tekemisen.

7.6 Saako perhe tietää ilmoittajan?

Perheellä ja lapsella on pääsääntöisesti oikeus tietää, kuka on tehnyt lastensuojeluilmoituksen. Jos ilmoittaja on viranomainen, on tämä kysyttäessä kerrottava perheelle. Jos henkilöllä on lain mukaan velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, ei hän voi tehdä ilmoitusta ilmoittamatta nimeään. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei saa viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. *Ilmoituksen tekemiseen on velvoitettu se henkilö, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta.* Yksittäistapauksissa joudutaan kuitenkin arvioimaan, annetaanko tieto ilmoituksen tekijästä perheelle tai lapselle. Ilmoituksen tekijän henkilöllisyys voidaan suojata julkisuuslain 11§:n 2 momentin mukaan. On tilanteita, joissa henkilöllisyyden paljastaminen olisi lapsen edun tai ilmoituksen tekijän turvallisuuden kannalta vahingollista.

Asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa, jos tiedon antaminen olisi vastoin lapsen etua, muuta erittäin tärkeää yksityistä etua tai erittäin tärkeää yleistä etua. Lapsen edun vaarantumisen perusteena voi olla tilanne, jossa ilmoituksen tekijä on lapselle läheinen henkilö, esimerkiksi isovanhempi, ja tiedon antaminen johtaisi lapsen hyvinvoinnille tärkeän ihmissuhteen katkeamiseen. Yksityisen edun vaarantuminen voi olla esimerkiksi todennäköinen väkivallan uhka, tai jos on pelättävissä muita vastatoimenpiteitä ilmoittajaa kohtaan. Ilmoittajaa voidaan joutua suojelemaan. Tiedon antaminen lastensuojeluilmoituksen tekijästä saattaa olla yksittäistapauksessa myös vastoin yleistä etua, jos tiedon antaminen voi vaarantaa lastensuojelun tarkoituksen toteutumisen. Mahdollista on esimerkiksi, että lapsi pyritään viemään pois maasta tai muuten estetään lapsen suojelun tarpeen selvittäminen.

8 Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän oma-valvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

Kunnan oppilashuollollisten työryhmien työskentelyä ja vastuuta on käsitelty luvussa 3.

LIITTEET

Työkalupakki tukitoimien havainnointiin ja suunnitteluun opettajille

Yleisen ja tehostetun tuen oppimissuunnitelma

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Pedagoginen selvitys erityisen tuen päätöstä varten

HOJKS (henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma)

Yksilökohtaisen oppilashuollon prosessi ja ohje yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmän kokoamiseksi (2 sivua)

Suostumus oppilaan asian käsittelemiseen yksilökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä

Yksilökohtaisen oppilashuoltoryhmän muistiopohja

Kuvaus koulukuraattorityöstä osana oppilashuoltoa
